



## ЕКСПЕРТИ ЗАЛЬЦБУРГ-СЕМІНАРУ В НТУУ «КПІ»

На початку червня НТУУ «КПІ» відвідали експерти Зальцбург-семінару – всесвітньо відомої міжнародної дорадчої інституції Ради Європи, завданням якої є розробка цілей і методів перспективних перетворень у галузі освіти, опікування обміном досвідом між вищими навчальними закладами різних країн.

кого університету (США), технічного університету м. Дрезден (ФРН), університету м. Дублін (Ірландія), Московського інституту фізики та технологій, очолюваних директором проекту Зальцбург-семінару доктором Йохен Фрідом (Jochen Fried, Австрійська Республіка), має за мету ознайомлення з результатами вико-

мижнародні тенденції. **Розширено доступ студентів до Інтернет.** Гуртожитки, де проживають майже 13 тис. студентів, охоплено кампусовою комп'ютерною мережею. Також усі кафедри та факультети мають вихід у Інтернет. У бібліотеці встановлено майже 200 комп'ютерів, що працюють в режимі on-line, мають зв'язок з книгозбірнями інших країн. Фонд НТБ налічує нині 3 млн. видань, щороку 4% бюджету університету спрямовується на його поповнення. **Покращено інформаційну складову** у діяльності університету (PR-діяльність). Усі значні заходи висвітлюються в міських та загальнодержавних ЗМІ. Продовжується **інтеграція університету в міжнародні організації та асоціації.** Нині НТУУ «КПІ» є членом Європейської асоціації університетів, приєднався до Великої Хартії університетів. Значна увага приділяється створенню спільних структур з іншими організаціями. Приміром,

спільний факультет ММІ та університету ім. Отто-фон-Геріке, міжуніверситетський медико-інженерний факультет з НМУ ім. О.Богомольця та інші.

Про напрями діяльності університету доповідали: заступник проректора проф. В.І. Шеховцов, проректор з наукової роботи М.Ю. Ільченко, проректор з адміністративно-господарської роботи В.М. Печеник, проректор з навчальної роботи Б.Г. Варламов, інші керівники.

Впродовж кількох днів експерти за своїм вибором ознайомилися з підрозділами університету, зустрілися з викладачами і науковцями, представниками студентських, громадських організацій. У підсумку гості виробили ряд рекомендацій, спрямованих на вдосконалення навчального процесу, входження НТУУ «КПІ» в єдиний європейський освітній і науковий простір.

Інф. «КПІ»  
Фото О. Супруна



Наш університет – перший в історії вищої школи України заклад, який у квітні 2001 року відвідала група експертів-консультантів Зальцбург-семінару з метою вивчення досвіду Київської політехніки з організації управління вузом, його фінансування, студентського самоврядування, ознайомлення з організацією навчального процесу і вироблення, на базі цих матеріалів, рекомендацій з урахуванням досвіду західних університетів.

надання порад та консультацій, що були надані під час попереднього відвідання НТУУ «КПІ» представниками Зальцбург-семінару.

Під час зустрічі експертів з керівниками університету ректор академік М.З.Згуровський поінформував присутніх про зміни, що відбулися в Київській політехніці за останні три роки з урахуванням попередніх зауважень представників Зальцбурзького семінару.

**Оновлено спеціальності і спеціалізації** (25% зі 125-ти), їх зорієнтовано на нові сфери виробництва з огляду на



## ДЕНЬ БРИТАНІЇ У КПІ



28 травня в Науково-технічній бібліотеці ім. Г.І. Денисенка пройшов вже традиційний День Британії в НТУУ «КПІ».

Британську Раду в Україні, яка виступила співорганізатором цієї події, та НТУУ «КПІ» пов'язує багаторічна плідна співпраця. До речі, історія самої Британської Ради в Україні розпочалася у 1995 році в стінах нашого університету. За ці роки відбулося багато спільних заходів у галузі освіти й науки, культури, вивчення англійської мови тощо. Слід сказати, що у вересні позаминулого і березні минулого року в рамках проекту «Технологічне передбачення для України»

подібні заходи вже проводилися і викликали великий інтерес як у студентів, так і у викладачів. 2003 року Британська Рада для постійного використання передала в дарунок університету спеціалізовану виставку «Інноваційна Британія».

На відкритті Дня Британії від університету із вступним словом виступив начальник Управління міжнародних зв'язків Б.А. Циганок, а від Британської Ради – В.М. Кириленко. Потім присутніх привітали декан ФБТ Л.М. Шинкаренко та завідувач кафедри графіки, член-кореспондент Академії мистецтв проф. В.Є. Перевальський.

День Британії розпочався з підведення підсумків конкурсу «Чарівний олівець». На цій виставці, організованій за сприяння ВПФ, було представлено ілюстрації, зроблені студентами КПІ до таких всесвітньовідомих дитячих творів британських авторів, як «Аліса в країні чудес», «Кролик Пітер» та «Вінні Пух». На виставці було представлено 16 робіт 10-ти авторів. Хоча роботи лише чотирьох авторів визнали найкращими, проте жоден з учасників не залишився без призів, наданих Британською Радою.

У 12-й залі завідувач лабораторії Інституту клітинної біології та генної інженерії НАН України пані Алла Ємець презентувала доповідь на тему «Досягнення і трансфер біотехнологій: з лабораторії – в життя!», що викликала великий інтерес серед студентів – у залі практично не було вільних місць. По закінченні доповіді було підведено підсумки конкурсу студентських робіт на тему «Соціальний прогрес та біобезпека», який відбувся за активного сприяння ФБТ. Перемогу тут здобули студенти групи БТ-81, за одноіменну роботу «Соціальний прогрес та біобезпека» – Олександр Галкін, Владислава Соколова, Олександр Кравченко та Олеся Желобецька; а також Лідія Ващенко і Андрій Мельник за роботу «Біологічна небезпека. Критичний поріг».

У фойє бібліотеки діяла виставка фотографій переможців конкурсу «Зображення науки», на якій її автори, використовуючи можливості сучасної фотографії, запропонували глядачам нове розуміння світу науки та природи. Конкурс було організовано фондом фармацевтичної компанії «Новартис Фармацевтікс» разом з га-

зетою «Дейлі телеграф» з метою заохочення дискусій у галузі науки.

По обіді у 9-й залі відбулася презентація електронних баз даних видавництва періодики, а також віртуального ресурсного центру Ashridge. Зокрема, база даних EBSCO надає повнотекстовий доступ до 35 тисяч статей із 100 британських та міжнародних журналів переважно в галузі менеджменту, Emerald – зібрання найбільших повнотекстових баз даних у галузі менеджменту і бізнесу, охорони здоров'я, комунікації та медіа.

Після презентації тут пройшов відкритий урок англійської мови «Інженерна справа, як ми її бачимо», у якому взяли участь студенти ФЛ. По закінченні уроку відбулася цікава бесіда із стипендіатами Британської Ради різних років Глібом Ясинським, Євгеном Тріскуновим, Сергієм Грищенком, Оленою Герасимів та Наталею Мартиненко. Виступаючи поділилися із студентами власними враженнями про своє навчання в освітніх закладах Великобританії.

Паралельно у 12-й залі проходила демонстрація британського фільму «Всесвіт», а потім за сприяння ФАКСу відбулося засідання дискусійного клубу на тему «Позаземні цивілізації: проблема контакту».

Вечері у клубі «Інтонія» в рамках святкування пройшла вечірка, що була покликана показати студентам нашого університету як проводять дозвілля їхні однолітки з Туманного Альбіону, де головною дійовою особою був ді-джей Фреді, який виконував музику в стилі Ministry of Sound.

Я.В. Мельник

## СЬОГОДНІ В НОМЕРІ:

1 **Експерти Зальцбург-семінару в НТУУ «КПІ»**

.....  
**День Британії у КПІ**

**Доповідь М.З.Згуровського на Міжнародному семінарі «Вища освіта в Україні та Болонський процес»**

3 **Рекомендації Міжнародного семінару**

4 **Граємо з LG, виграємо з LG**

.....  
**Благодійна акція**

.....  
**Волейболістки завершили чемпіонат**

# СТАН ТА ЗАВДАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ

Доповідь ректора НТУУ "КПІ" академіка М.З. Згуровського на Міжнародному семінарі  
"Вища освіта в Україні та Болонський процес", 13 травня 2004 року

## Шановні учасники семінару!

Структура сучасної вищої освіти України має національні особливості, але вона побудована у певній відповідності до структури освіти розвинених країн світу і включає: загальну, професійну освіту та післядипломну освіту.

Виходячи з теми семінару, особливий інтерес становлять вища освіта, післядипломна освіта та підготовка науково-педагогічних кадрів, які забезпечують фундаментальну наукову, професійну та практичну підготовку, одержання громадянами освіти відповідно до їхнього покликання, інтересів і здібностей, удосконалення наукової та професійної підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації.

Сьогодні мережа вищих навчальних закладів охоплює всю територію України і включає 1009 вищих навчальних закладів, в тому числі сектор державної форми власності включає 235 вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації та 586 I-II рівнів. Серед них 121 університет, 56 академій, 58 інститутів і консерваторій, 122 коледжі, 276 технікумів і 188 училищ.

Сектор приватної форми власності включає 104 вищі навчальні заклади III-IV рівнів акредитації та 84 I-II рівнів.

Сьогодні в університетах, академіях, інститутах навчається 1 млн. 844 тис. студентів, а всього в системі вищої освіти навчається близько 2 млн. 437 тис. студентів. За роки незалежності України чисельність студентів на 10 тис. населення зросла з 310 до 512 осіб.

### Це сталося завдяки:

- поступовому нарощуванню обсягів державного замовлення;
- запровадження багатоканального фінансування вищої освіти, у тому числі і розширення платного навчання;

- створення вищих навчальних закладів недержавної форми власності та збільшення кількості відокремлених підрозділів (філій університетів);
- постійного оновлення спеціальностей і програм підготовки фахівців.

Сьогодні вища школа України готує фахівців за 76 напрямками та 584 спеціальностями (гуманітарні, природничі та технічні науки) і дозволяє задовольнити потреби всіх галузей народного господарства країни.

У вищій школі України сьогодні зайнятий 95 тис. 761 викладач, з яких більше 54% мають вчені ступені докторів та кандидатів наук.

Цей потужний потенціал України дозволяє готувати висококваліфікованих фахівців з вищою освітою різних освітніх та освітньо-кваліфікаційних рівнів.

Законодавчо в системі вищої освіти України встановлено три освітні рівні як характеристика освіти за ознакою ступеня сформованості інтелектуальних якостей особистості, достатніх для продовження освіти і придання відповідної кваліфікації. Це **неповна вища освіта** – 2-3 роки, **базова вища освіта** – 3-4 роки, **вища освіта** – 5-6 років.

Освітньо-кваліфікаційні рівні **кваліфікований робітник, молодший спеціаліст, бакалавр, спеціаліст, магістр** відповідають певним рівням професійної діяльності.

З погляду на подальші можливі траєкторії навчання і зайняття відповідних посад, освітньо-кваліфікаційні рівні "спеціаліст" і "магістр" еквівалентні, але ці рівні відрізняються направленістю підготовки відповідно до їх освітньо-професійних програм.

Залежно від рівня цих програм в Україні визначено статус навчального закладу за чотирма рівнями акредитації:

- заклади першого рівня акредитації (технікум, училище, вище професійно-технічне училище) готують фахівців зі спеціальностей освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста;
- заклади другого рівня акредитації (коледж) готують фахівців зі спеціальностей освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра;
- заклади третього рівня акредитації (інститут, академія, університет) готують фахівців зі спеціальностей освітньо-кваліфікаційних рівнів бакалавра та спеціаліста. Освітньо-кваліфікаційні рівні "спеціаліст" і "магістр" є еквівалентними освітніми рівнями, але до вищих навчальних закладів, які готують магістрів, висуваються додаткові вимоги щодо фундаментально-наукової компоненти освіти та якості науково-педагогічних працівників;
- заклади четвертого рівня акредитації (університет, академія) готують

фахівців зі спеціальностей освітньо-кваліфікаційних рівнів бакалавра, спеціаліста і магістра.

Фінансування вищої освіти спрямоване на підвищення її якості й адекватності сучасним вимогам і проводиться з різних джерел. Контингент студентів за джерелами фінансування на сьогодні розподілено так, як показано в таблиці.

Наукові і науково-педагогічні кадри вищої кваліфікації (кандидати і доктори наук) готуються через аспірантуру (ад'юнктуру), докторантуру та стажування зі спеціальностей творчих (мистецьких) напрямів у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації, інститутах Національної академії наук України і галузевих науково-дослідних установах. Аспірантура у 116 вищих навчальних закладах готує кандидатів наук, докторантура 88 університетів – докторів наук. В Україні щороку зростає кількість нових кандидатів (з 3061 у 1999 р. до 4437 у 2003 р.) і докторів наук (з 461 у 1999 р. до 674 у 2003 р.).

Висвітлюючи сучасний стан вищої освіти України, важливо вказати на її досягнення та перешкоди на шляху входження нашої країни до європейського освітнього простору.

Україна з її 48 млн. населення має один із найвищих у світі індексів освіченості (98%) і величезний людський

### Розподіл контингенту студентів в Україні за джерелами фінансування

| Джерело фінансування      | Рівень акредитації |          |
|---------------------------|--------------------|----------|
|                           | I – II             | III – IV |
| Держбюджет                | 51,3%              | 54,9%    |
| Місцевий бюджет           | 11,7%              | 0,4%     |
| За рахунок галузей        | 1,5%               | 1,7%     |
| Фізичні та юридичні особи | 35,5%              | 43,0%    |

інтелектуальний потенціал (індекс освіченості – це кількість письменних громадян України у відсотках). Вітчизняна вища освіта лише в інженерії виховала винахідника вертольотів Ігоря Сікорського, конструкторів космічної техніки Сергія Корольова і Володимира Чоломея, конструктора турбореактивних авіаційних двигунів Архіпа Льюлька, фундатора твердотільної електроніки Бенціона Вула, вона дала світові п'єзодвигун і високошвидкісний транспорт на магнітній подушці. І цей перелік можна довго продовжувати. Але виклики сьогодення вимагали певного реформування освіти, і ще 1991 року було прийнято Закон "Про освіту", яким вперше було введено ступені **бакалавра та магістра**. Фактично Україна запровадила ступеневу освіту раніше багатьох країн Європи, але при цьому не вирішила важливі структурні проблеми, які залишилися від минулої централізованої економіки, і ті, що виникли за час незалежності держави у зв'язку з особливостями перехідного періоду.

Серед них варто зазначити такі:

- 1) в Україні є надлишкова і недостатньо збалансована з потребами суспільства та ринку праці кількість напрямів (76) і спеціальностей (584), за якими готують фахівців з вищою освітою. У кращих же світових системах вищої освіти їх як мінімум удвічі менше, вони укупнені й більш універсальні;
- 2) має місце недостатнє розуміння у суспільстві рівня "бакалавр" як кваліфікаційного рівня;
- 3) не зменшується розрив між освітніми і роботодавцями, між сферою освіти і ринком праці;
- 4) має місце недостатнє розуміння рівнів спеціаліста і магістра. З одного боку, програми підготовки спеціаліста і магістра близькі, вони вважаються еквівалентними за освітньо-кваліфікаційним статусом, а з іншого, їх акредитують за різними рівнями, відповідно за третім і четвертим;
- 5) сектор вищої освіти не бере на себе роль лідера у проведенні передових наукових досліджень у закладах освіти, які є основою елітної університетської підготовки;
- 6) система наукових ступенів і структура наукових спеціальностей в Україні не відповідає загальноєвропейській;
- 7) неадекватно до потреб суспільства у фахівців з вищою освітою діє така розповсюджена ланка освіти, як технікуми, коледжі і вищі професійно-технічні училища, які на початку незалежності України штучно було віднесено до системи вищої освіти;
- 8) ще не відбулося реформування для умов ринкової економіки системи

підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів, що не дозволяє реалізувати повною мірою принцип "освіта через усе життя";

9) рівень автономії вищих навчальних закладів значно нижчий від середньоєвропейського, зокрема, у питаннях фінансової самостійності, структури і обсягів підготовки фахівців із вищою освітою.

Ці та інші перешкоди погіршують розпізнавання нашої системи вищої освіти зовнішнім світом, погіршують мобільність наших студентів, викладачів і науковців у межах європейського освітнього простору і ринку праці.

Зараз Міністерство освіти і науки України напружено працює над **структурним реформуванням й адаптацією вищої освіти України відповідно до вимог Болонського процесу**.

В першу чергу це стосується перегляду структури освітньо-кваліфікаційних рівнів, упровадження кредитно-модульної системи навчання, підвищення якості освіти та її відповідності європейським нормам на основі нових державних стандартів освіти, створення умов для високої мобільності студентів і викладачів в Україні та за її межами, узгодження вітчизняних наукових ступенів з європейськими, створення дієвої системи отримання освіти протягом усього життя.

З метою реалізації заходів, спрямованих на зазначене реформування вищої освіти, Міністерство освіти і науки України своїми наказами від 23.01.2004 р. затвердило програму проведення педагогічного експерименту щодо впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації та "Програму дій щодо реалізації положень Болонського процесу в системі вищої освіти і науки України на 2004-2005 роки".

З метою виконання зазначеної програми Міністерство організувало і провело ряд семінарів та нарад. Лише за останній рік їх було шість.

Головними складовими програми реформування вищої освіти України, яка зараз активно обговорюється в нашому суспільстві, є такі:

### 1. Прийняття порівнюваної та легко зрозумілої системи ступенів.

Для вирішення проблеми, пов'язаної з низьким рівнем фундаментальної підготовки бакалаврів закладами II-го рівня акредитації (коледжами), **по-перше**, доцільно їх включити до складу профільних вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації, які будуть відповідати за якістю навчання у підпорядкованих коледжах.

**По-друге**, враховуючи, що освітньо-кваліфікаційний рівень молодшого спеціаліста відповідає вимогам підготовки фахівців для виконання ними виробничих і технологічних функцій в основному в промисловій сфері діяльності, ця освіта не потребує університетської підготовки, і рівень молодшого спеціаліста може бути винесений за рамки підготовки фахівців з вищою освітою.

**По-третє**, констатуємо, що освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста є традиційним і найбільш поширеним в економіці України, і фахівці цього рівня можуть виконувати конструкторські, інженерні, дослідницькі, експлуатаційні й інші функції в народному господарстві України, у майбутньому рівень "спеціаліст" має бути трансформовано в освітньо-кваліфікаційний рівень магістра за напрямом навчання та практичної діяльності. Існуючий сьогодні освітньо-кваліфікаційний рівень **магістра** фактично відповідає прийнятому країнами-учасницями Болонського процесу рівню **магістра наук**, підготовка яких спрямована на виконання завдань фундаментально-теоретичного, науково-практичного та інноваційного характеру.

**По-четверте**, з метою адаптації української системи ступенів до вимог Болонського процесу слід внести зміни до законів України "Про освіту", "Про вищу освіту" й інших нормативних до-

кументів щодо освітньо-кваліфікаційних рівнів.

2. Наступною складовою програми реформування є **запровадження кредитно-модульної системи (системи кредитних одиниць), подібної до ECTS**.

У педагогічному експерименті, в якому беруть участь 59 університетів, кредити визначаються загальним числом годин за усіма видами навчання по дисциплінах та враховують трудомісткість засвоєння навчального матеріалу.

Сума обсягу обов'язкових і вибіркового змістового модулів, передбачених для вивчення протягом навчального року, має становити не менше 45 кредитів.

Чотирирічна програма підготовки бакалавра розрахована на 245 кредитів теоретичної підготовки або 8820 годин. Один кредит еквівалентний 36 годинам за усіма видами навчальної роботи (аудиторні заняття, індивідуальна робота і практична підготовка, контрольні заходи тощо). Засвоєння освітньо-професійної програми бакалавра забезпечує здобуття базової вищої освіти за відповідним напрямом.

**Програма підготовки магістрів**, наприклад, з технічних спеціальностей на базі програми підготовки бакалавра розрахована на 120 кредитів (4320 годин), а на базі програми підготовки спеціаліста – 60 кредитів (2160 годин).

Ця програма передбачає поглиблену фундаментальну, спеціальну та науково-практичну підготовку. Вона спрямована на формування інноваційної складової професійної діяльності, фундаментальності і сучасний рівень знань у відповідній галузі науки, засвоєння знань і умінь щодо проведення наукових досліджень та педагогічної діяльності.

Також важливим завданням є використання уніфікованих залікових одиниць (кредитів), які широко розповсюджені у світі. З відомих 3-х систем: ECTS (European Community Course Credit Transfer System) – **європейської системи**, USCS (US Credit System) – **американської системи**, CATS (Credit Accumulation and Transfer Scheme/System) – **британської системи** та інших, – ми орієнтуємося на ECTS.

Вона повною мірою забезпечує вимірювання та порівняння результатів навчання у разі переходу з одного вищого навчального закладу до іншого.

Щоб адаптувати вітчизняну систему організації навчального процесу до європейської системи кредитного взаємозв'язання в Україні необхідно провести важливі заходи.

**По-перше**, за законодавчою рівні потрібно внести зміни до нормативно-методичних документів: переглянути перелік напрямів і спеціальностей, додатки до дипломів про вищу освіту, стандарти вищої освіти та інше.

**По-друге**, необхідно здійснити ряд організаційних заходів, які мають включати зміни в системі менеджменту університетів – появу менеджерів тьюторів (кураторів – розробників навчальних модулів), інформаційне забезпечення академічної мобільності та ін.

**По-третє**, потрібно адаптувати існуючі навчальні програми і плани відповідно до вимог ECTS, створення накопичувально-залікової кредитної системи, розробки узгоджених змістовних модулів.

3. Наступним напрямком реформування є **прийняття узгодженого з країнами – членами Болонського процесу додатка до диплома**

**Чинний в Україні додаток до диплома, який є невід'ємною складовою документа про вищу освіту, розроблено в 2000 році відповідно до встановленої на той час Європейським центром вищої освіти форми та рекомендації ЮНЕСКО**. Зіставлення національного додатка до диплома та рекомендованого ЮНЕСКО у рамках Болонського процесу дозволяє дійти висновку, що, незважаючи на деякі розбіжності за формою, термінологією та суттю, вони мають багато спільного.

Отже, Україна може без особливих ускладнень внести зміни до прийнятого на національному рівні додатка до диплома і перейти до узгодженого в Європі додатка.

4. Що ж стосується **прийняття системи, яка визнає докторський рівень як третій цикл навчання**, то структура освітньо-кваліфікаційних рівнів, яка існує в Україні, дозволяє легко перейти до третього ступеня **доктора філософії**,

який визначено Берлінською декларацією 2003 року як невід'ємну складову триступеневий системи підготовки на європейському просторі.

Порівняння українських наукових ступенів кандидата та доктора наук і звань з відповідними європейськими показує, що в деяких випадках еквівалентами наукового звання **кандидата наук є доктор філософії** з відповідної спеціальності, а звання **доктора наук** відповідає званню **заслуженого доктора** чи **доктора наук**, яке присвоюють у деяких країнах за дослідження.

Вже зараз система наукових ступенів в Україні не суперечить прийнятому країнами Європи науковому ступеню доктора філософії як третього циклу навчання. На сьогодні переважна більшість кандидатів наук готуються в аспірантурі, термін навчання в якій – 3 роки, а частина докторів наук – у докторантурі протягом 2 років.

Програми підготовки кандидатів наук потребують узгодження з програмами підготовки докторів філософії (PhD), які мають визначити учасники Болонського процесу і, задовольнивши вимоги до PhD, Україна може вести освітньо-науковий ступінь **доктора філософії**. На даному етапі в Україні ступінь **доктора наук** можна залишити як визнання більш високого рівня наукових досягнень, як ступінь вищої наукової кваліфікації на теренах України.

5. Наступний напрям реформування пов'язаний із **забезпеченням освіти протягом усього життя**. Це вимагає сьогодні створення сучасної розгалуженої системи підготовки та перепідготовки, основаної на інтегрованих навчальних планах, і узгодженої системи кредитів з визнанням дипломів і сертифікатів у системі школа-університет-післядипломне навчання.

Існуюча система післядипломного навчання, яка включає навчальні заклади відомого підпорядкування (інституту, курсу, центру підвищення кваліфікації тощо) і підрозділи післядипломної освіти у вищих навчальних закладах, має суттєві вади. Це вузькопрофільність навчання, відсутність висококваліфікованих кадрів, неможливість впровадження у навчальний процес останніх досягнень науки і техніки, неспроможність забезпечити безперервну освіту, основану на системі кредитів, складнощі з визнанням документів про післядипломне навчання.

Отже, для пристосування існуючої системи післядипломної освіти до потреб суспільства та ринку праці, доцільно створити навчально-наукові виробничі комплекси при вищих навчальних закладах, окремі складові яких уже існують при деяких національних університетах і забезпечують безперервну освіту. Таким комплексам слід здійснювати доузвіську підготовку, навчання для здобуття вищої освіти, післядипломне навчання.

6. **Важливим напрямом реформування** є сприяння європейській співпраці в галузі гарантії якості освіти, **якій в Болонському просторі приділяється особлива увага**.

В Україні створена й активно працює державна система акредитації, ліцензування і атестації, яка включає державні інституції та представників університетів, громадських організацій, а також замовників на фахівців.

Важливим інструментом у державному контролі якості підготовки випускників вищого навчального закладу є Державні експертні комісії, на засіданнях яких студенти захищають випускні атестаційні роботи, дипломні роботи та проекти. Склад цих комісій затверджує Міністерство освіти і науки України, яке контролює якість через Державну інспекцію навчальних закладів за критеріями і методами, затвердженими Державною акредитаційною комісією.

Сьогодні існує широкий спектр показників і критеріїв акредитації. Зокрема, кількість показників у Великій Британії дорівнює 6, у США та Румунії – 8, Нідерландах – 10, в Україні – 12, Росії – 14, Казахстані – 13, а в Білорусії – 11. Цей факт свідчить про необхідність узгодження й уніфікації показників і гармонізації критеріїв для європейського освітнього простору.

Приєднання України до Болонського процесу поряд із удосконаленням державної системи оцінки якості освіти вимагатиме більш широкої участі в роботі профільних міжнародних орган-

## БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

ізації, зокрема, у роботі Європейської мережі забезпечення якості у вищій освіті (система ENQA – European Network for Quality Assurance).

Хочу зазначити, що наявна структура системи контролю якості в Україні є трирівневою і передбачає залучення державних експертних організацій. Вона містить: державну систему оцінки якості (включаючи стандарти освіти й акредитацію), контроль на рівні навчального закладу та участь недержавних структур, що забезпечують суспільну експертизу і враховують вимоги ринку праці.

Безумовно, всі критерії оцінки якості мають бути визнані міжнародними організаціями з якості.

**Нам потрібно, по-перше, установити офіційні зв'язки з організаціями, що відповідають за гарантування якості вищої освіти в Європі.**

По-друге, співпраця міжнародних організацій з Україною з питань гарантії якості має відбуватися як на рівні університетів – внутрішня оцінка, – так і на міжуніверситетському рівні – зовнішня оцінка якості.

**По-третє, необхідно спланувати виконання Україною до 2005 року відповідних вимог Болонського процесу.**

7. Дуже важливим в програмі реформування є **підвищення мобільності студентів, викладачів і науковців.**

Сьогодні понад 10 тис. українських громадян навчаються за кордоном у рамках міжуніверситетських, міждержавних програм з 64 державами.

Двадцять п'ять тис. іноземних студентів зі 110 країн отримують освіту в Україні, серед них 28 країн Європи, 40 країн Азії, 30 країн Африки та 12 країн Латинської Америки.

Але в системі вищої освіти України є проблеми, які перешкоджають підвищенню мобільності студентів і викладачів, про що вже сказано вище.

До цих перешкод треба додати слабку підготовку з іноземних мов у середній та вищій школі, вивозний режим, різницю в рівні життя населення України порівняно з країнами Європи та ін.

Але привабливість університетів Європи для студентів – це комплексна компонента значної ваги, яка включає перспективу для кар'єри, що надає університет, якість і вартість навчання, вартість і умови проживання, доступність побутових послуг, наявність стипендіальних програм, відсутність міжнародних і релігійних конфліктів, відповідність європейським освітнім стандартам тощо.

Все це ми маємо вирішувати в Україні, бо це основа забезпечення прав молоді людини на транснаціональну освіту і подальше її працевлаштування.

8. Вирішення цих проблем сприяють **міжнародні освітні проекти**, які виконуються в Україні.

Міжнародна інтеграція України у сфері освіти і науки сьогодні характеризується 82 міжурядовими і 45 міжвідомчими угодами про співпрацю з 56 країнами світу, 15 з яких – це міжурядові угоди про взаємне визнання документів про освіту, наукові ступені і вчені звання.

Особливу роль у євроінтеграційних процесах відіграє укладання і ратифікація угоди між Україною і ЄС про наукові і технологічне співробітництво, що надасть можливість українським науковцям взяти участь у реалізації проектів, які здійснюватимуться в масштабах Шостої рамкової програми ЄС.

В Україні розширено вивчення європейських мов: англійської, німецької, французької, іспанської, італійської, фінської та ін. До програми підготовки магістрів включено вивчення двох іноземних мов, створено мовні центри в декількох національних університетах.

Розвивається двостороння співпраця у сфері вищої освіти. Загалом укладено вже 107 міждержавних, міжурядових і міжвідомчих угод у цій галузі з 64 країнами світу.

Вищі навчальні заклади України співпрацюють з країнами ЄС на двосторонній основі та в рамках різних наукових і освітніх програм. Зокрема, за десять років в рамках виконання програми TEMPUS (TACIS) здійснено 105 проектів у 37 вищих навчальних закладах. З 2003 року в українських університетах реалізується ще 14 проектів. За 9 років реалізації програми в Україні на конкурс було подано 500 заяв на проекти, які включали понад 1000 вищих навчальних закладів України та країн-членів ЄС.

9. Важливим аспектом європейської інтеграції України є **співпраця в інформаційній сфері.**

Сучасна освіта неможлива без функціонування системи дистанційного

навчання, мережі електронних бібліотек, впровадження інформаційних технологій у сферу наукових досліджень і навчання. Це спеціалізована науково-освітня комп'ютерна мережа, яку розглядають як базу для створення українського інформаційного науково-освітнього порталу, що включає названі компоненти.

Європейська інтеграція України в інформаційній сфері значною мірою пов'язана зі співпрацею з міжнародними організаціями, національними науково-освітніми мережами: URAN – в Україні, DFN – у Німеччині, Surfnet – у Голландії, Renater – у Франції, Janet – у Великій Британії, ACOnet – в Австрії та ін., а також інтеграцією з трансєвропейською мережею GEANT. Уже зараз відповідно до домовленостей з АCOnet користувачі URAN мають доступ до GEANT по каналах передачі даних у м. Відні зі швидкістю передачі 34 Мбіт/сек.

Ефективною сферою інтеграції на рівні університетів є об'єднання електронних ресурсів науково-технічних бібліотек. В Україні ресурси мережі електронних бібліотек включають ресурси наукових бібліотек університетів, бібліотек Національної академії наук, публічних бібліотек, бібліотек центрів дистанційного навчання.

Мережа електронних бібліотек інтегрує бібліотечні ресурси у сфері науки і освіти. Система побудована на єдиних організаційних, програмно-апаратних і технічних платформах. Крім цього, завданням регіональних центрів URAN є інтеграція ресурсів електронних бібліотек для створення єдиної національної мережі електронних бібліотек з потужними довідково-інформаційними системами.

Масштабним за значенням є проект ЮНЕСКО зі створення Центрально-східного європейського віртуального університету, в якому беруть участь університети з Австрії, Болгарії, Угорщини, Литви, Польщі, Румунії, Чехії, Естонії, Вірменії, Азербайджану.

На завершення можна зробити такі **висновки.**

1. Вища освіта України – це достатньо сформована система, яка певною мірою відповідає структурі освіти розвинених країн світу. Функціонує відпрацьована ступенева система вищої освіти, яка враховує світові тенденції та національні особливості і традиції вищої школи України.

2. З метою адаптації освітньо-кваліфікаційних рівнів України до вимог Болонського процесу передбачається змінити рівень спеціаліста на рівень магістра за галузевою ознакою поряд з існуючим рівнем магістра, який відповідатиме європейському рівню "master of science", а рівень молодшого спеціаліста вивести з системи вищої освіти.

3. Наявна в Україні система наукових ступенів кандидата наук і доктора наук може бути адаптована до системи, прийнятій в Європі, після узгодження структури спеціальностей і критеріїв якості підготовки PhD та кандидатів наук.

4. З метою впровадження кредитно-модульної системи, подібної до ECTS, в Україні зараз проводиться педагогічний експеримент щодо відпрацювання кредитно-модульної системи у вищій освіті. Цей експеримент планується завершити до 2005 року з подальшим розповсюдженням його результатів на всі університети України.

5. Критерії визначення якості вищої освіти мають бути розроблені і узгоджені для забезпечення контролю якості як для здійснення зовнішнього контролю, так і для забезпечення якості на рівні вищого навчального закладу, за участю роботодавців і міжнародних експертів.

6. Для реалізації принципу "освіта через усе життя" в Україні потрібно удосконалити систему перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців шляхом створення навчально-науково-виробничих комплексів при вищих навчальних закладах, підсилення зв'язків університетів з підприємствами та галузями економіки України.

7. Україна активно співпрацює з країнами ЄС щодо впровадження європейської тематики у вищу освіту, яка відображена у спільних проектах і програмах.

Таким чином, Україна проводить активну роботу щодо адаптації вітчизняної системи вищої освіти до умов Болонського процесу з наміром увійти до Болонської співдружності в 2005 році і разом з європейськими країнами до 2010 року завершити загалом структурне реформування вищої освіти.

Дякую за увагу.

## РЕКОМЕНДАЦІЇ МІЖНАРОДНОГО СЕМІНАРУ «Вища освіта в Україні та Болонський процес»

### 1. Передмова

Відповідно до рішення Міністра освіти та науки України Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут» у співпраці з Європейським центром вищої освіти ЮНЕСКО (UNESCO-CEPES) та за підтримки Асоціації європейських університетів і Ради Європи організував *Міжнародний семінар «Вища освіта в Україні та Болонський процес»* (13–14 травня 2004 р., Київ, Україна), щоб дати оцінку системі вищої освіти в Україні та розглянути питання, пов'язані з приєднанням України до Болонського процесу.

Поряд з українськими учасниками семінар відвідали представники європейських університетів, міжнародних урядових і неурядових організацій, що працюють у галузі вищої освіти та ESIB (Національних союзів студентів у Європі).

**На семінарі було представлено такі 4 теми:**

1) поточний стан вищої освіти в Україні та цілі Болонського процесу;  
2) наявні механізми, що забезпечують якість вищої освіти в Україні та відповідні вимоги, які висуває Болонський процес;  
3) добробут суспільства та суспільна відповідальність у вищій освіті;  
4) європейський напрям у вищій освіті в країнах з перехідною економікою (місце України в ньому).

Болонський процес, запроваджений міністрами вищої освіти у 29 країнах 1999 р., має на меті подальший розвиток сфери вищої освіти в Європі до 2010 р. Починаючи з часу підписання Болонської декларації кількість країн, залучених до процесу та виконання його цілей, збільшилась. У комюніке Конференції міністрів вищої освіти, що відбулася 19 вересня 2003 р. в Берліні, зазначено: «Країни, що підписали Європейську культурну конвенцію, можуть стати членами європейської зони вищої освіти за умови, що вони підтвердять свою згоду впроваджувати положення Болонського процесу у своїх системах вищої освіти».

Беручи до уваги зазначене, освітня, студентська, політична та керівницька університетів України, як показав міжнародний семінар, виявили бажання сприяти впровадженню цілей та принципів Болонського процесу і приєднатися до нього.

Основним документом міжнародного семінару стала доповідь на тему *«Система вищої освіти в Україні з поглядом цілей Болонського процесу»*, підготовлена групою працівників НТУУ «КПІ» під керівництвом професора Михайла Згуровського та за співпраці інших освітян, політиків і керівників університетів України.

Учасники визнали значущість доповіді, що, безперечно, зробила внесок у загальний успіх програми. У доповіді було подано огляд поточного стану вищої освіти в Україні, прогресу в досягненні цілей Болонського процесу та виконаної роботи з огляду на намір України приєднатися до Болонського процесу.

### 2. Досягнення в розвитку вищої освіти в Україні

Дискусії під час зустрічі висвітлили той факт, що вища освіта в Україні має давню історію досліджень та підготовки спеціалістів у різних галузях. Україна бажала зробити свій внесок у європейський напрям вищої освіти, приймаючи положення Болонської декларації, Празького та Берлінського комюніке. Водночас конкретні положення, що стосуються цілей Болонського процесу, ще будуть обговорюватися. Досягнення української вищої освіти на сьогодні включають такі результати та заходи:

2.1. Створено законодавчу базу для забезпечення автономії університетів, і головне завдання на сьогодні – втілити цей важливий елемент на практиці.

2.2. З 1996 року почалося запровадження дворівневої системи освітньо-кваліфікаційних ступенів у систему вищої освіти України. Розпочато приведення її у відповідність до європейських освітньо-кваліфікаційних рівнів «бакалавр» та «магістр».

2.3. Успішне запровадження європейської системи взаємозаліків результатів навчання (ECTS) у більш ніж 60 університетах та закладах вищої освіти з її подальшим поширенням.

2.4. Досягнуто згоди щодо питань, пов'язаних з визнанням освітньо-кваліфікаційних ступенів, включаючи запровадження додатка до диплома та створення української системи ENIC.

2.5. Суттєве розширення системи вищої освіти та модифікація її структури відбулися як у державних, так і в приватних закладах вищої освіти. У результаті кількість студентів вищої освіти збільшилась з 1,7 млн 1991 року до 2,3 млн 2003 року.

2.6. Розширюється співпраця з іншими європейськими університетами, міжнародними організаціями, національними мережами дослідних та освітніх установ і кількість спільних програм з європейськими установами.

2.7. Поліпшено якість вищої освіти завдяки запровадженню нової системи оцінювання результатів навчання студентів. Також почалося запровадження системи акредитації для ліквідації розбіжностей між різними закладами та дотримання певних вимог до набору університетського викладацького складу.

2.8. Було обговорено також питання, що стосуються навчання протягом життя, з погляду удосконалення ICTs, програм дистанційного навчання та збільшення кількості закладів вищої освіти, які пропонують післядипломні курси та курси перекваліфікації.

### 3. Рекомендації щодо подальшого розвитку вищої освіти в Україні

Розглядаючи досягнення та зважаючи на цілі Болонського процесу, прогрес у системі вищої освіти, засвідчений цими документами, та виявлене прагнення України приєднатися до Болонського процесу, учасники визнали проведену роботу плідною та порадили зосередитися на таких пунктах:

3.1. **Загальні положення.** Для успішного досягнення цілей Болонського процесу потрібно провести законодавчу реформу. На початковій стадії слід розширити академічну свободу та автономію університетів. Визнаючи багатогранність системи вищої освіти в Україні, важливо взяти до уваги теперішні та майбутні показники діяльності вищих навчальних закладів і їх історичні досягнення.

Критерії виділення бюджетних коштів на вищу освіту мають базуватися на результатах її діяльності (напр., результати навчання, результати досліджень та ін.).

Такі питання пов'язані зі створенням нової системи та структури управління й практичної діяльності, що базуються на активній участі викладачів та студентів, для якої створено відповідну законодавчу базу.

3.2. **Гарантії якості та акредитація.** Потрібно переглянути пріоритети в системі залучених ресурсів й отриманих результатів у бік результатів навчання та досліджень.

Якість управління має зростати із залученням до нього студентів та викладачів, створенням інформаційних систем, які б засвідчували досягнення якості.

Треба переглянути систему акредитації з погляду «рівнів акредитації» так, щоб вона відповідала міжнародним стандартам.

Головною метою має стати розвиток співпраці між державною системою контролю якості та акредитації України з Європейською мережею забезпечення якості (ENQA).

3.3. **Навчання впродовж життя.** Співпраця з підприємствами та розвиток системи навчання впродовж життя мають бути організовані так, щоб стимулювати прагнення до творчої діяльності серед працівників навчальних закладів та студентів.

Необхідно залучити університети та інші вищі навчальні заклади до розвитку національної та місцевої економіки, поширення ідей демократії, сприяючи таким чином становленню громадянського суспільства в Україні.

Для досягнення зазначених цілей слід розширити впровадження інформаційних технологій в українських закладах вищої освіти та сконцентрувати зусилля на розробці інтернет-технологій, навчально-методичного та програмно-апаратного забезпечення дистанційного навчання. Прикладом цього може стати створення Міжнародного віртуального університету (CEEVU), до складу якого входили б університети Австрії, Болгарії, Естонії, Литви, Польщі, Румунії, Угорщини та Чехії, для відпрацювання головних цілей і принципів Болонського процесу завдяки взаємодії між окремими університетами та освітніми системами країн-учасниць.

3.4. **Система кредитів.** Підтримавши ініціативу вищих навчальних закладів у впровадженні європейської системи взаємозаліків результатів навчання (ECTS).

3.5. **Академічна мобільність.** Міністерству освіти і науки та ВНЗ слід і надалі підтримувати європейський напрям співпраці у сфері освіти, сприяючи розширенню зв'язків між освітніми установами, мобільності студентів, створенню спільних навчальних програм та практичної діяльності.

Водночас, щоб повною мірою скористатися з академічної співпраці, університети та вищі навчальні заклади України мають посилити курс вивчення іноземних мов; привести освітньо-кваліфікаційні ступені у відповідність до європейських; підвищити конкурентноспроможність випускників на ринку праці завдяки поліпшенню їх підготовки у конкретних галузях; надавати підтримку програмам обміну студентів та викладачів і розширювати доступ до грантів з мобільності.

У майбутньому важливим стане сприяння мобільності викладачів, науковців та студентів, разом з тим треба забезпечувати їх повернення до своєї країни, поліпшувати умови праці молодих спеціалістів.

Для того, щоб подолати перешкоди на шляху досягнення мобільності, слід активно розвивати співпрацю між усіма учасниками процесу.

3.6. **Визнання освітньо-кваліфікаційних ступенів.** У контексті досягнення цілей Болонського процесу все ще існують труднощі з визнанням кваліфікацій та періодів навчання. Потрібно забезпечити широке використання додатка до диплома та об'єднання зусиль для прийняття нової національної системи освітньо-кваліфікаційних та наукових ступенів, враховуючи рішення Конвенції Ради Європи та ЮНЕСКО про визнання кваліфікацій у вищій освіті європейського регіону – *Лисабонська конвенція*. Це також означає визнання українською владою іноземних навчальних програм та наукових ступенів.

3.7. **Дворівнева система.** У межах запровадження дворівневої системи освітньо-кваліфікаційних ступенів потрібно здійснити реформування, а саме трансформувати рівень спеціаліста й уточнити кваліфікацію бакалавра відповідно до вимог ринку праці. Потребує також скорочення та узгодження переліку наявних напрямів і спеціальностей підготовки фахівців з вищою освітою з огляду на потреби різних партнерів та організаторів.

### 4. Погляд у майбутнє

4.1. Семінар створив можливість для активного обговорення та обміну думками з питань, пов'язаних зі станом системи вищої освіти в Україні. Процес реформування, що розпочався в системі вищої освіти, засвідчив прагнення України долучитися до Болонського процесу та активно впроваджувати його принципи. За рекомендацією учасників семінару Україна стане повноправним членом Болонського процесу на зустрічі міністрів освіти в Бергені у травні 2005.

5. Учасники висловили подяку всім організаторам семінару: Національному технічному університету України «Київський політехнічний інститут», Європейському центру вищої освіти ЮНЕСКО (UNESCO-CEPES), Європейській асоціації університетів (EUA), Раді Європи та Міністерству освіти і науки України.

## ГРАЄМО З LG, ВИГРАЄМО З LG

П'ятикурсника ФТІ **Олександра Крикля** добре знають у Київській політехніці: призер конкурсу "Студент Києва-2003", "Містер Розумник" та "Містер Мужність" нашого університету. Йому цікаво пізнавати нове, подо-

### Фіналіст сезону

бається брати участь у всіляких інтелектуальних змаганнях. "Особливо, якщо за це ще й дають винагороду", – жартує Олександр. Днями він навідався до редакції "КП" і розповів про те, як став фіналістом популярної серед молоді телегри "LG Еврика" (весняного сезону). Після тестового відбору (письмові відповіді на 50 запитань з різних сфер знань) учасників запросили на зйомки гри тижня. Ведучі професійно-майстерно (зовні невимушено) спілкувалися з гравцями, ставили запитання і коментували відповіді. Склалася атмосфера творчості, експромту і веселої конкуренції. Хоча гравцям було вельми непросто, адже знімали дві гри в один день (тижня і



О. Крикля

місяця). Згадуючи ті дні, Олександр скромно змовчує, що – привабливий зовнішньо, швидкий та дотепний у відповідях – користувався чи не найбільшою прихильністю глядачів у студії. Редактори програми навіть зауважили під кінець, що старшокурсники якось надто легко виграють у школярів. І як накликали.

Фінальну гру сезону записували наступного дня. Чи то в природі щось змінилося, чи втрома далася взнаки, гра для Олександра склалася не так блискуче, як напередодні. Олександр не сумує, що не дійшов заключного, четвертого етапу (де одним із його суперників став би Сергій Єрьомін з ФМФ. – Ред.). Тим більше, що події відбувалися в середині зими (телеіндустрія!). Зараз у нього, як і в усіх студеусів, гаряча пора – іспити. Були б знання, а куди їх докласти – завжди знайти можна, і не без зиску для себе, переконаний наш герой.

Інф. "КП"

Шестикурсник ФМФ **Сергій Єрьомін**, завітавши до редакції "КП", відразу заводив увагою: однаково цікаво говорив на будь-яку запропоновану тему, вільно, зі знаннями справи орієнтувався в сучасних наукових проблемах, та ще мав таку чоловічу принадність, що годі й намагатися якось скерувати розмову чи поставити запитання.

Студентські роки для Сергія – найкращі в житті: де ще зустрінеш стільки освічених, цікавих і небайдужих людей. Оскільки світ швидко змінюється, треба бути готовим до можливих майбутніх катаклізмів. Тому захоплюю, не рахуючись із часом, займається він біофізикою, зокрема, пошуком протівірусних ліків. Період навчання

– Повернімося до травня. Фінальна гра-2004 збрала...

– ... Трьох студентів та десятикласницю з Луганської області Аною Федорову. Як на мене, гра була легкою, хоч і "писали" її до третьої ночі. Відчувши після двох конкурсів, що прямує до перемоги, почав розмірковувати про негармонійність буття. Адже, на мою думку, саме п'ятнадцятирічна Аня своїм прагненням перемогти заслуговувала на винагороду. Але коли дівчина почала відставати, повністю включився у боротьбу і в "Дуелі" переміг суперника.

### Переможець року

– Що потрібно для перемоги?

– Впевненість. Якщо є сумніви чи боязнь – не варто й починати. Найскладнішим є конкурс ораторів, бо бали виставляють гравці один одному і, природно, "валять" лідерів. Не хвастаючись скажу, що мені вдалося в трьох перших іграх за ораторську майстерність отримати по 9 балів. Це теж своєрідний рекорд. Найважчий після "Теми". Більшість учасників перестають боротися. Впевнений, що "LG Еврика" не є показником інтелекту, лише психологічний настрій на гру визначає результат.

– Ваші поради майбутнім гравцям-політехнікам, яких, думаю, буде ще чимало.

– Не сподобляється "страусу", а боротися до кінця. Бути "левом".

– За кілька днів Ви одягнете магістерську мантію. Який досвід хотіли б передати молодим колегам?

– Не втрачати себе. Бути особистостями. Клітини нашого організму повністю оновлюються за 12 років, а кістка лишається. І в житті у людини має бути такий кістяк, на який "нарошуються" знання, досвід...

Я щасливий, що мене впродовж шести років оточували розумні, талановиті люди, студенти ФМФ – найкращі. До речі, серед фахівців КПІ – це бренд. На



С. Єрьомін (другий зліва) разом із ведучими і фіналістами телегри "LG Еврика"

Сергій вирішив завершити участь у телегри "LG Еврика". І став найкращим у всіх чотирьох етапах, тобто абсолютним переможцем-2004! (Фінальна гра транслувалася 6 червня.)

Про перебіг телеподій, і що з того вийшло, розповідає Сергій Єрьомін: "Торік восени з 200 претендентів на ігри зимового сезону відібрали 36. Усі три гри (тижня, місяця, сезону) записували в один день. Було дуже складно психологічно, хто ж очікував на такий пресинг? Проте це не завадило не лише виграти всі етапи, а й встановити кілька своєрідних рекордів, приміром, у конкурсі "Тема" тричі підряд набрати 12 балів.

У середині березня для всіх фіналістів усіх років (12 осіб, серед них ще один політехнік – Олександр Бабенко з ІФФ), разом із ведучим і редакторами, влаштували туристичну поїздку до Кореї. Це був фантастичний тиждень. Яскравий, наповнений подіями і місцевим колоритом. Але найкращим було спілкування з друзями-суперниками".

– Що найбільше запам'яталося під час подорожі?

– Місцеве населення, надзвичайно працює. Дуже граційні дівчата. Відсутність собак на вулицях. Ченці-ламаїсти, що завжди ходять босоніж і живуть на милостиню. Відсутність зелених насаджень. Тільки на дахах, де нема вертолітних майданчиків, влаштовують зелені оази. Решту знищують люти тайфуни. З цієї ж причини житлові будинки експлуатуються 10-20 років, а потім будують нові. Відсутність цифр 4, 7, 13 в нумерації будинків, поверхів, кімнат тощо.

– Як сприймали місцеву кухню?

– Харчувалися переважно морепродуктами з дуже гострими приправами. Відчувався брак питної води.



Під час поїздки до Кореї

власному досвіді переконався, що випускників НТУУ "КПІ" із задоволенням беруть у престижні фірми і лабораторії.

– Хай щастить вам, Сергію, на життєвій ниві. І "стартовий капітал", отриманий у чесній боротьбі, стане основою майбутнього.

Записала Н.Вдовенко

## Благодійна акція

28 травня у залі Засідань Вченої ради за сприяння київського Центру слухової реабілітації "Аврора", Фонду Романових, Українського товариства глухих, а також "Українсько-канадського альянсу для глухих та слабочуючих" відбулася благодійна акція – безкоштовне вручення попередньо індивідуально підібраних центром "Аврора" сучасних слухових апаратів датської фірми "Отікон" 24-рьом ветеранам війни НТУУ "КПІ" та 80-тєм дітям з вадами слуху – учням Кам'янської школи-інтернату Запорізької області.

У розмові зі мною генеральний директор Центру слухової реабілітації "Аврора" О.І. Радченко розповів, що це вже не перша подібна благодійна акція. Останнім часом завдяки спонсорській підтримці американських громадян, які свого часу всиновили двох українських дітей, допомогу вже отримали діти 6-ї спецшколи інтернату.

Вручав слухові апарати один із прямих нащадків династії Романових – князь Дмитрій Романович (на фото – справа), який прибув до Києва з неофіційним візитом. Він є президентом Фонду Романових, що був заснований у червні 1992 року на засіданні керівного комітету об'єднання членів роду Романових.

Директор Кам'янської школи-інтернату Г.В. Панченко підкреслила велике значення цієї акції для реабілітації дітей з вадами слуху та інтеграції їх у сучасне суспільство. Потім з приємними словами на адресу меценатів звернувся голова київської організації Українського товариства глухих М.М. Левицький. Далі від імені ветеранів війни НТУУ "КПІ" висловив щире подяку д.т.н., професор А.В. Павлов.

Після завершення офіційної частини вдячні діти влаштували для організаторів концерт, по закінченні якого відбулося урочисте покладання квітів до пам'ятника студентам і викладачам КПІ, загиблим у Великій Вітчизняній війні.

Я.В. Мельник

## СПОРТ

### Волейболістки завершили чемпіонат

Наприкінці квітня завершився Чемпіонат України з волейболу серед студентських жіночих команд вищої ліги, що проходив у три етапи.

Перший пройшов 10-13 листопада 2003 р. Переможцем етапу стала команда Національного аграрного університету (м. Київ).

За підсумками II туру, що пройшов у спорткомплексі Національного педа-

У підсумку команди НТУУ "КПІ" дісталася IV місце, що на 1 сходинку вище, ніж минулого року, а чемпіоном стала досвідчена команда Національного аграрного університету.

“Я задоволений, – коротко прокоментував результат чемпіонату тренер жіночої збірної нашого університету з волейболу Д.В. Томашевський. – Незважаючи на те, що



Жіноча збірна НТУУ "КПІ" з волейболу

гогічного університету з 23 по 26 березня 2004 р., наша збірна поділила IV місце з командою Полтавського педагогічного університету.

Найцікавішим видався III етап чемпіонату (26-30 квітня 2004 р.). До фіналу вийшли 6 команд, серед яких і наша збірна. Спорткомплекс Національного авіаційного університету був переповнений вболівальниками. Дівчата так запекло змагалися, що виявити найяскравіший поєдинок було непросто. Все ж, на мою думку, найцікавішим був матч між командами харківської Академії міського господарства та нашого університету. Трохи поступаючись "академікам" у майстерності, наші дівчата протиставили їм неабияку самовіддачу і в результаті перемогли харків'янок з рахунком 3:2.

і наші суперники стали досвідченішими, ми теж довели, що рік тренувань не минув дарма. Дуже непросто змагатися з майстрами вищої ліги, адже ми ще, можна сказати, новачки у вищій лізі. Але ми впевнено просуваємося вперед. Сподіваюсь, через деякий час дійдемо і до першого місця".

А найкращими і найвлучнішими гравцями на цьому чемпіонаті Д.В.Томашевський назвав Ольгу Данчук (ФФВС) – капітана команди, Юлію Ларіонову (ФФВС), Наталію Сафроніву (ФБТ), Тетяну Лукашову (ФС), Світлану Апостол (ФЕЛ), Ольгу Овчаренко (ПСА).

Побажаємо нашим волейболістам нових перемог!

Катерина Білоконь

16 травня 2004 р. на 86 році пішов з життя один з найстаріших працівників паперово-деревообробної промисловості, колишній заступник міністра паперової і деревообробної промисловості України, учасник бойових дій Великої Вітчизняної війни, нагороджений 9 бойовими орденами, активний громадський діяч, випускник КПІ **Ситнік Олексій Юдкович**. Колектив НТУУ "КПІ", випускники КПІ 1941–1942 років глибоко сумують з приводу цієї важкої втрати. Ми збережемо добру і довгу пам'ять про нього як про нашого улюбленого друга, соратника, мудру людину. Висловлюємо щире співчуття рідним і близьким покійного.

### «КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІК»

газета Національного технічного університету України

«Київський політехнічний інститут»

✉ 03056, Київ-56  
проспект Перемоги, 37  
корпус № 1, кімната № 221

☎ 241-66-95; 22-09

Головний редактор  
**В.В.ЯНКОВИЙ**

Провідний редактор  
**В.М.ІГНАТОВИЧ**

Дизайн та комп'ютерна верстка  
**І.І.БАКУН**

Комп'ютерний набір  
**Л.М.КОТОВСЬКА**

Коректор  
**Н.В.МУРАШОВА**

Ресстраційне свідоцтво Кі-130  
від 21. 11. 1995 р.

Друкарня АТЗТ«Атопол»,  
м. Київ, пр. Червоних козаків, 9

Тираж 1500

Відповідальність за достовірність інформації несуть автори. Позиція редакції не завжди збігається з авторською.